

Dato: Desember 2022

Oppdragsgiver: Bergen kommune v/Etat for utbygging

KULTURMINNEDOKUMENTASJON

Detaljregulering

Storetveit ungdomsskole

Fana/Årstad, gnr. 13 bnr. 808 mfl.

Storetveit ungdomsskole

PLAN-ID 70780000

Oppdragsnr.: 1350044545
Oppdragsnavn: Detaljregulering Storetveit Ungdomsskole
Dokument nr.: 01
Filnavn: Kulturminnedokumentasjon Storetveit Ungdomsskole

Revisjonsoversikt

Revisjo n	Dato	Revisjonen gjelder	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
00	13.12.22	Kulturminne- dokumentasjon	HEAK	HBRBG	ALSA

Innhold

1.	Innledning	4
1.1	Formål med reguleringsplan	4
1.2	Planområdet	4
1.3	Forhold til omgivelsene	6
2.	Områdets historie	9
3.	Bygningsmiljø	15
3.1	Storetveit ungdomsskole	19
3.2	I nærheten av planområdet	40
3.3	Andre registrerte kulturminner	45
4.	Andre typer kulturmiljø	46
4.1	Storetveitmarken (gbnr: 13/808)	46
4.1	Krigsminner	53
4.2	Gamle ferdselsårer og veifar	55
5.	Planens konsekvens for kulturminnene	59
5.1	Det helhetlige miljøet	59
5.2	Storetveit ungdomsskole	62
5.3	Storetveit barnehage	64
5.4	Andre bygg	64
6.	Avslutning	65
7.	Referanser	66

1. Innledning

1.1 Formål med reguleringsplan

Storetveit skole er omfattet av en eldre reguleringsplan uten bestemmelser. Utvidelse og oppgradering av eksisterende bygningsmasse fra 450 til 600 elever med tilhørende flerbrukshall er et større tiltak som nødvendiggjør en full reguleringsplanprosess. Selv rehabilitering av eksisterende skole der dagens elevkapasitet videreføres, ville medføre behov for en betydelig økning i bygningsvolum for å imøtekomme gjeldende skolebruksplan og forskriftskrav, og utløse krav om reguleringsplan.

Ved å regulere området på nytt sikres en utvikling i tråd med gjeldende overordnede føringer og myndighetskrav, herunder ivaretagelse av kulturminne, naturmiljø og hensynet til myke trafikanter.

Planen legger til grunn at K-blokken, dagens gymnastikkbygg, vil bli revet. K-blokken har gjennomgått en lengre prosess hvor Bergen kommune besluttet at gymsalen/svømmehallen skulle rives og erstattes med en ny idrettshall. Fagnotat som omtaler dette, ligger som vedlegg.

Rehabilitering av skolebygget var planlagt lengre fram i tid. Når man høsten 2020 besluttet å utvide og rehabilitere hele skolen, utsatte man den tidligere planlagte nye idrettshallen slik at begge prosjektene kunne gjennomføres som ett prosjekt.

Bilder og figurer uten henvising er tatt av Rambøll/Henning Larsen.

1.2 Planområdet

Planområdet ligger nord i Fana bydel, langs vestsiden av fylkesveg 582 Storetveitvegen. Skoleanlegget ligger i sør-enden at et lokalt viktig parkareal – Storetveitmarken. Rundt parken er det boligområder, hovedsakelig bestående av eneboliger og villaer. I kort gange fra planområdet finner vi Fantoft, et område under utbygging, med bybanestopp, flere nyoppførte leilighetskomplekser, en studentby og flere tjenestetilbud. Her er det blant annet idrettssenter med cafe, matbutikk, nærings- og kontorbygg og flere felles uteoppholdsarealer. Den vesentlig tettere arealutnyttelsen og byggestilen står i kontrast til boligbebyggelsen vest for planområdet.

Planområdet består primært av parkanlegg, men også av skolebygg, barnehage og veianlegg. Skolebygget er det eldste bygget innenfor planområdet, mens barnehagebygget er relativt nytt. Søndre del av planområdet er relativt kupert, og skråner mot nord. Det er her barnehagen og skolen ligger. Resten av området har mindre kupert terreng, og parken ligger åpent og fritt til, uten mye trær eller vegetasjon rundt.

The figure consists of two maps of the Storvett area in Oslo. The left map is a plan view showing the area's boundary with a dashed black line. It includes a north arrow and text indicating the plan area is 173.3 daa (13,808 m²). The right map is a terrain view showing the area's topography with green hatched areas and a red hatched area. It includes a legend and a scale bar.

Figur 2. Planavgrensning slik den ble varslet september 2019 og foreløpig plankart datert juni 2023.

1.3 Forhold til omgivelsene

Sett fra nord:

Sett fra øst:

Sett fra sørøst:

Figur 3. Hentet fra google maps (Google, 2022)

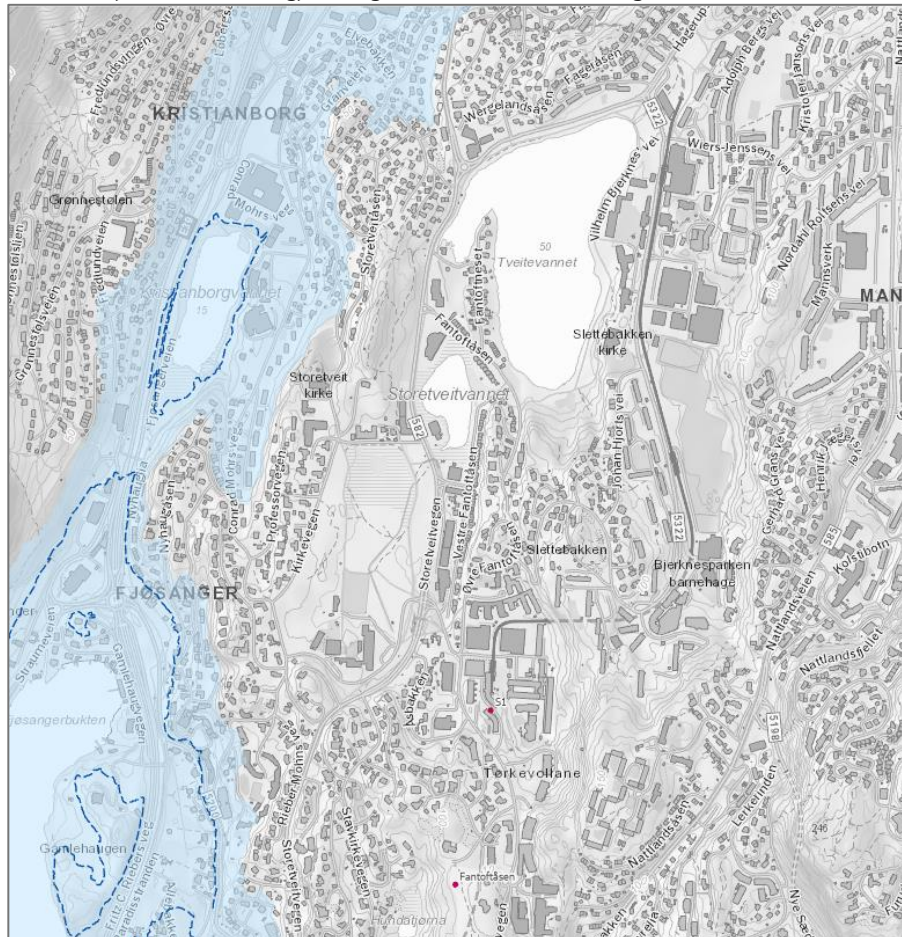
Sett fra sørvest:

Figur 4. Hentet fra google maps (Google, 2022)

2. Områdets historie

Marin grense ca. 9 800 år før nåtid antas å ha gått like vest for planområdet. Det vil si at området på den tid lå nærmere sjøen enn det det gjør i dag. Dette var ved innledningen til eldre steinalder i Norge.

Figur 5. Marin grense fremstilt fra terrengmodell (Bergenskart, 2022)

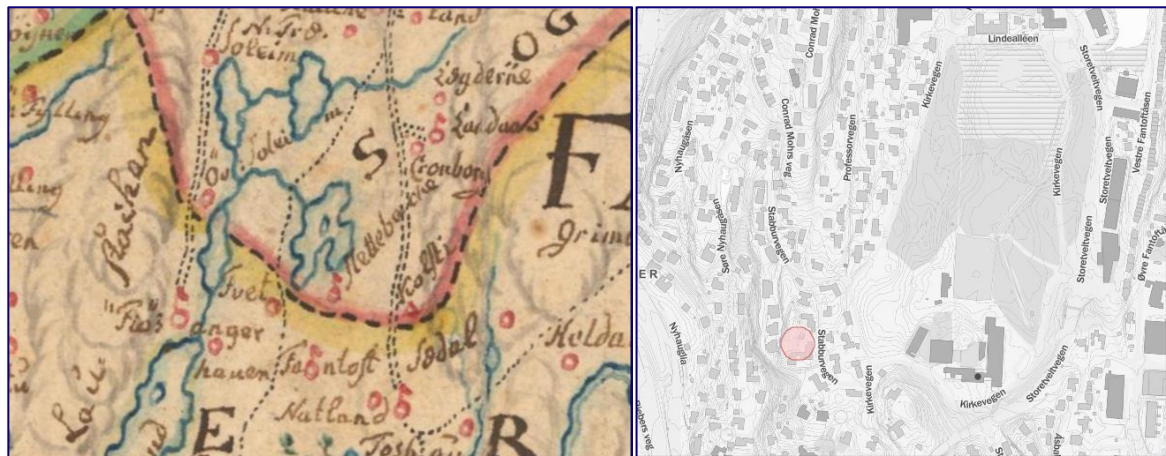
Storetveit ble antagelig skilt ut fra Fjøsanger på 700-tallet, og har strukket seg hele veien fra Hop i sør, til Kronstad og Solheim i nord (Bergen kommune, 2001).

Helt tilbake til middelalderen har området på Storetveit vært preget av jordbruk. Området har tidligere tilhørt Storetveit gård, som fra middelalderen hørte til Nonneseter kloster, og senere (i 1528) Lungegården jordgods. Lungegårdens områder var store, og her strakk de seg fra Wergeland til Tveiterås.

På 1500-tallet ble gården omtalt som både *Twedt*, *Tueid* og *Tued*. Rundt 1630 blir «Store» lagt til navnet, for å skille gården fra de andre Tveit-gårdene i nærområdet (Larsen, 2001).

Gårdstunet, Twedt, lå antagelig et annet sted enn Storetveit gård gjør i dag. Ulike kart og kilder plasserer den på ulike steder, men at den lå noe lenger sør enn den gjør i dag, er sikkert. Kanskje lå den langs den gamle ferdselsåren fra Fjøsanger, til Slettebakken, der nå Kirkevegen ligger (Byantikvaren, 2014), eller ovenfor Stamerbakken (Larsen, 2001).

Under vises plasseringen på historiske kart.

Figur 6. Utklipp fra historisk kart fra 1870, som viser omtrent hvor Tvedt kan ha ligget. Til venstre Tvedt gårds tidligere plassering på dagens kart (Bergenskart, 2022)

Figur 7. Utklipp fra historisk kart fra 1856-60, som viser omtrent hvor Tvedt kan ha ligget. Til venstre Tvedt gårds tidligere plassering på dagens kart (Bergenskart, 2022)

På kart fra 1921 ser vi Storetveit gård tegnet inn omtrent der den ligger i dag.

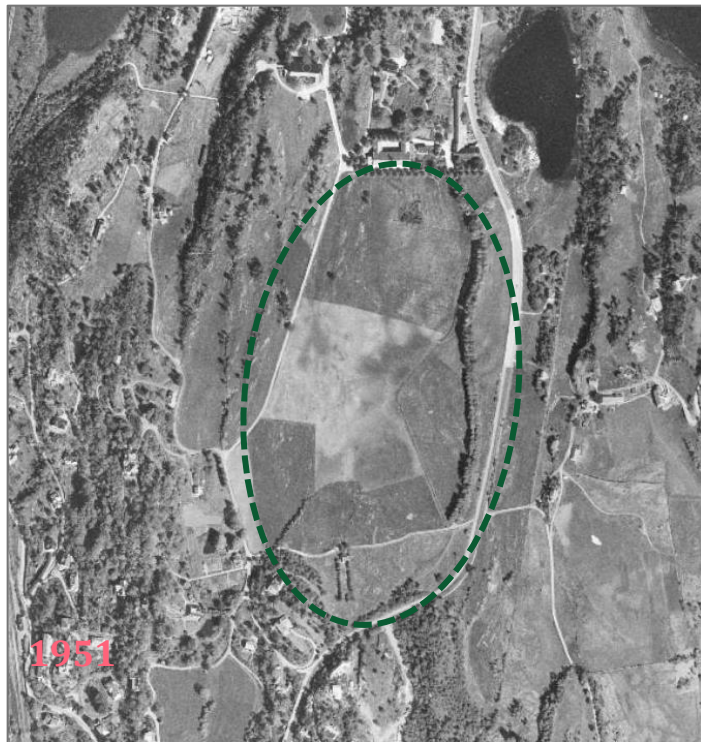
Figur 8. Utsnitt fra historisk kart (Bergenskart, 2022)

Da Storetveitvegen ble anlagt i 1927 gikk utviklingen fra jordbruksområder til boligområder fort (Byantikvaren, 2014).

Figur 9. Utklipp fra historisk kart for Fana fra 1937. Her er det tegnet inn veier på Storetveitmarken som aldri ble realisert (Bergenskart, 2022).

Før planområdet ble utbygget tilhørte det Storetveit gård, og ble brukt som innmarksbeite og slåttemark. Storetveitmarken ble utskilt fra Storetveit gård i 1951, ved at den ble solgt av Willhelm Mohr til Bergen kommune. En klausul sikret at Storetveitmarken ikke skulle bli brukt til andre arealformål eller bygget ned. I tillegg til rekreasjonsområde er Storetveitmarken en av de få aktivt brukte slåttemarkene i denne bydelen og benyttes nå for vinterfôr til Fjøsanger hovedgård (Byantikvaren, 2014).

Figur 10. Historisk flyfoto, tatt 1951. Planområdet merket med grønn, stiplet linje. Her er planområdet, og områdene rundt fortsatt i stor grad jordbruksområder (Bergenskart, 2022).

Figur 11. Historisk flyfoto, tatt 1970. Planområdet merket med grønn, stiplet linje. Storetveit skole er oppført, og områdene rundt er gått fra jordbruksområder til boligbebyggelse. Boligområdene rundt Storetveitmarken enda sparsomt bebygget. Grusbanen er etablert på Storetveitmarken med noe som blant annet kan være kulestøtbane (Bergenskart, 2022).

Figur 12. Historisk flyfoto, tatt 1980. Her er boligområdene rundt storetveitmarken begynt å etablere seg i større grad. Også næringsbygget sør-øst for Storetveit skole er bygget (Kartverket, 2022) Planområdet merket med grønn, stiplet linje (Bergenskart, 2022).

Figur 13. Historisk flyfoto, tatt 1997. Planområdet merket med grønn, stiplet linje. Her er bebyggelsen på sør og vestsiden relativt uforandret, mens på østsiden av storetveitvegen er flere bygg kommet opp (Bergenskart, 2022).

Figur 14. Historisk flyfoto, tatt 2019. Planområdet merket med rød, stiplet linje. Området slik det fremstår i dag (Bergenskart, 2022).

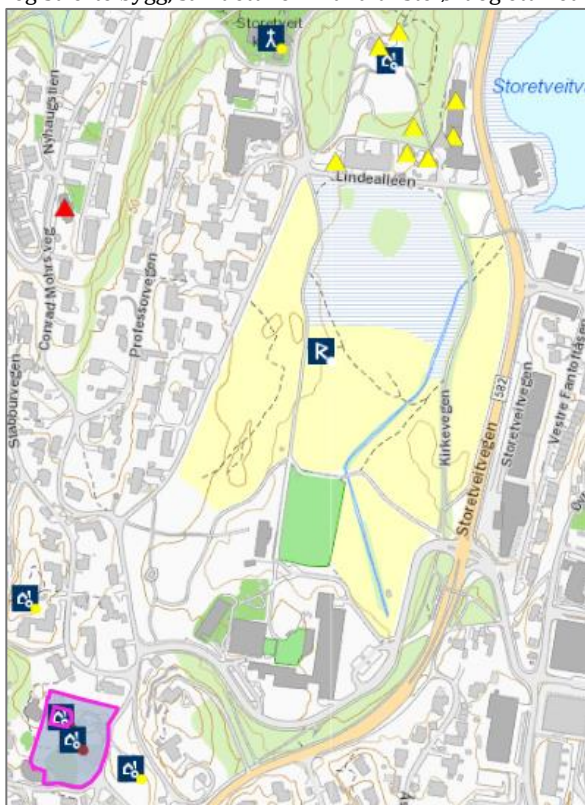
3. Bygningsmiljø

Et bygg kan være fredet etter kulturminneloven eller bevart/vernet etter plan- og bygningsloven.

Bygg med nasjonal verdi er ofte de som er fredet etter kulturminneloven, som er den strengeste form for vern. Dette innebærer at endringer utover vanlig vedlikehold må godkjennes av myndighetene. Fredete kulturminner kan i hovedsak være automatisk fredet eller vedtaksfredet.

Bygg med regional verdi kan være gjennomgått og vurdert som verneverdig av kommunen. Disse kan da være beskyttet av plan- og bygningsloven.

Innenfor planområdet finnes ingen bygninger med formelt vern. Utenfor planområdet finnes en rekke SEFRAK-registrerte bygg, samt ett kommunalt listeført og ett fredet bygg. Disse omtales senere i kapittelet.

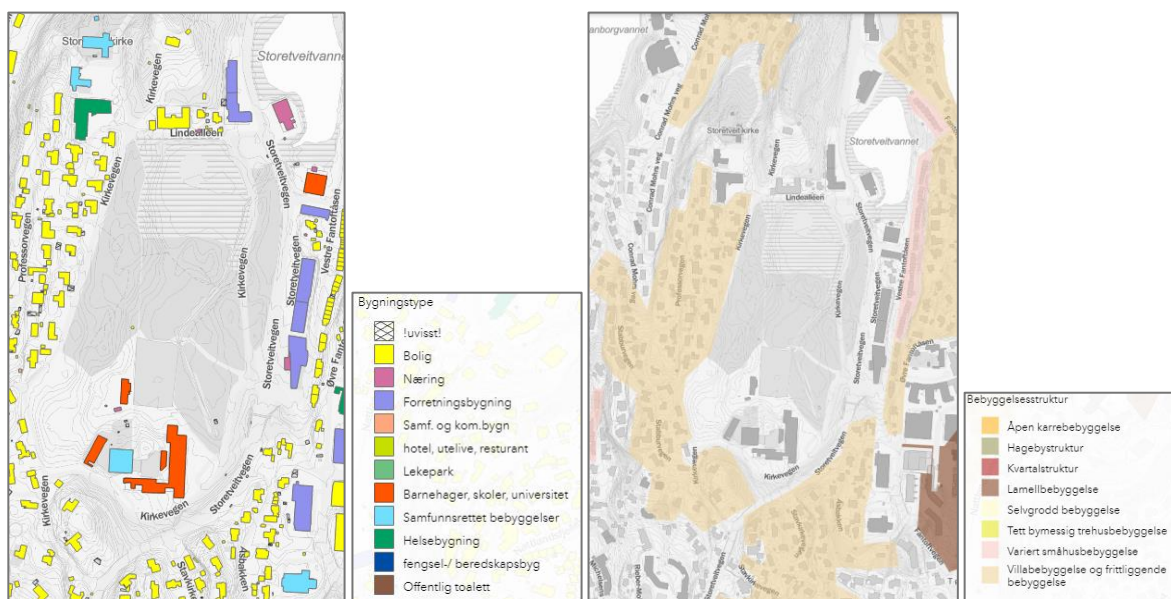
Figur 15. Registrerte kulturminner i området (Riksantikvaren, 2022)

Området preges av frittliggende boliger, i hovedsak villabebyggelse, mange med høy arkitektonisk kvalitet.

Størsteparten av byggene er bygget mellom 1940 og 1980. På sørsiden av Storetveitmarken ligger en del bygg som er fra 1920-1940. Disse boligområdene ligger under hensynssone bevaring kulturmiljø (H570_3) i kommuneplanens arealdel.

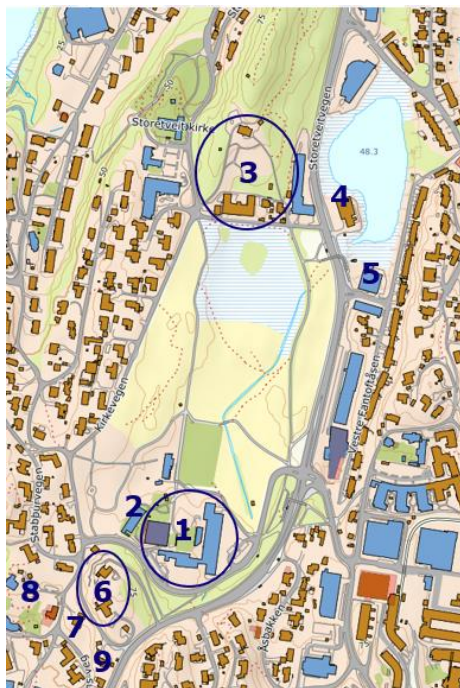

Figur 16. Hensynssone bevaring merket med lysegrønt (Bergenskart, 2022)

Figur 17. Oversikt over bebyggelsestyper i området til venstre, og bebyggelsesstruktur til høyre (Bergenskart, 2022)

Følgende bygg i området vil beskrives i dette kapittelet:

Figur 18. Oversikt over bygg (Kartverket, 2022)

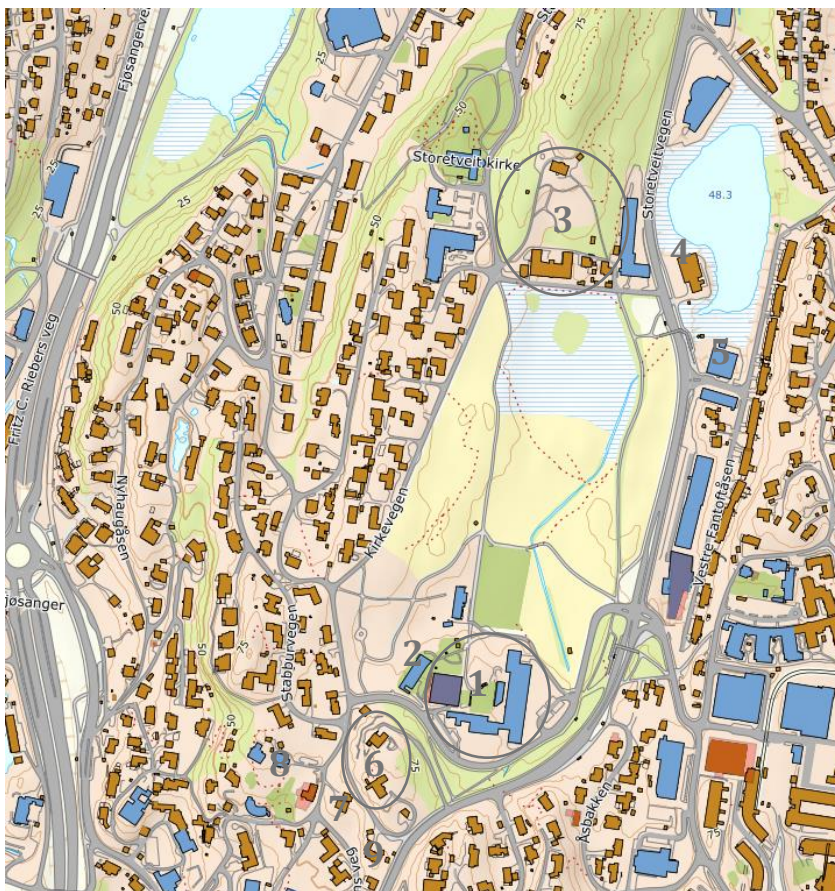
Innenfor planområdet:

1. Storetveit ungdomsskole – Storetveitvegen 125
2. Storetveit Barnehage – Storetveitvegen 125B

Utenfor planområdet:

3. Storetveit Gård – Kirkevegen 28, Lindealléen 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 og Storetveitvegen 81
4. Storetveitvegen 84
5. Kinnarps-bygget - Storetveitvegen 86
6. Villa Storhaugen og Villa Sagatun – Kirkevegen 62 og Storetveitvegen 127
7. Rieber Mohns Vei 41
8. Stamerhuset - Rieber Mohns Vei 18
9. Villa Meyer Bruun – Storetveitvegen 133

Byggene er valgt ut på grunnlag av beliggenhet til planområdet og mulig påvirkning av tiltak. Rieber Mohns Vei 41 og Stamerhuset anses å ligge utenfor influensområdet, men omtales på grunn av sin kulturmiljøverdi.

Byggene i planområdet består av de som tilhører Storetveit ungdomsskole, og de som tilhører Storetveit barnehage. Ingen av byggene er SEFRAC-registrert, eller formelt vernet etter kulturminneloven.

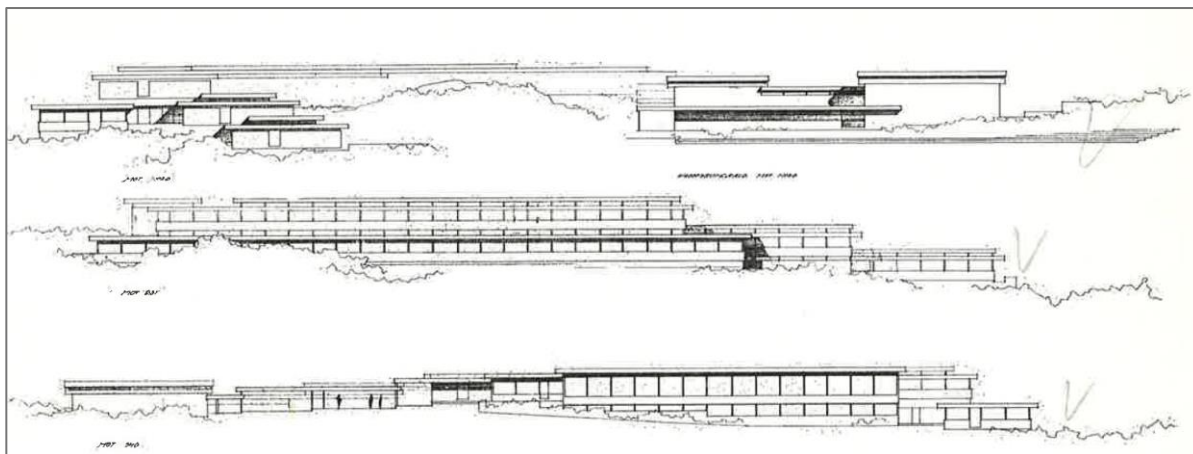
Figur 19. Oversikt over bygg innenfor planområdet (Opplysningen 1881, 2022).

3.1 Storetveit ungdomsskole

3.1.1 Historie

Storetveit ungdomsskole ble oppført i 1967, etter arkitektkonkurranse, hvor arkitekt Helge Borgen med bidraget «Haugtussa» vant. Juryen bemerket at tomten bød på utfordringer blant annet ved at skoletomten er del av friområde med stor landskapsmessig verdi, som skolen vil måtte bli del av.

Det ble i vurderingen av kandidatene lagt stor vekt på at skolen skulle knytte seg til friarealet på en god måte, og her særlig ved at volum og høyder ikke skulle bryte horisontlinjen når man ser skolen fra Storetveitmarken. Juryen begrunnet avgjørelsen med at Borgens bidrag med blant annet: *Skolegården er skjermet mot Storetveitvegen og åpent seg på en vakker måte ut mot friarealet. Den gjenstående kollen spiller godt sammen med skoleanlegget og vil samtidig delvis skjerme skolegården mot nordlig trekk. Bygningens ledige gruppering og lave høyder skulle kunne gi et anlegg som glir godt inn i terrenget og får en riktig målestokk i forhold til omgivelsene (...)* *Fasadene er i hovedtrekkene godt dimensjonert og understreker anleggets ledige og fine oppbygning. Anleggets naturlige sammenheng med friarealet er av stor verdi og juryen mener at prosjektet ved videre bearbeidelse kan gi en vakker og funksjonell skole (...)* (Meinstad, 1966).

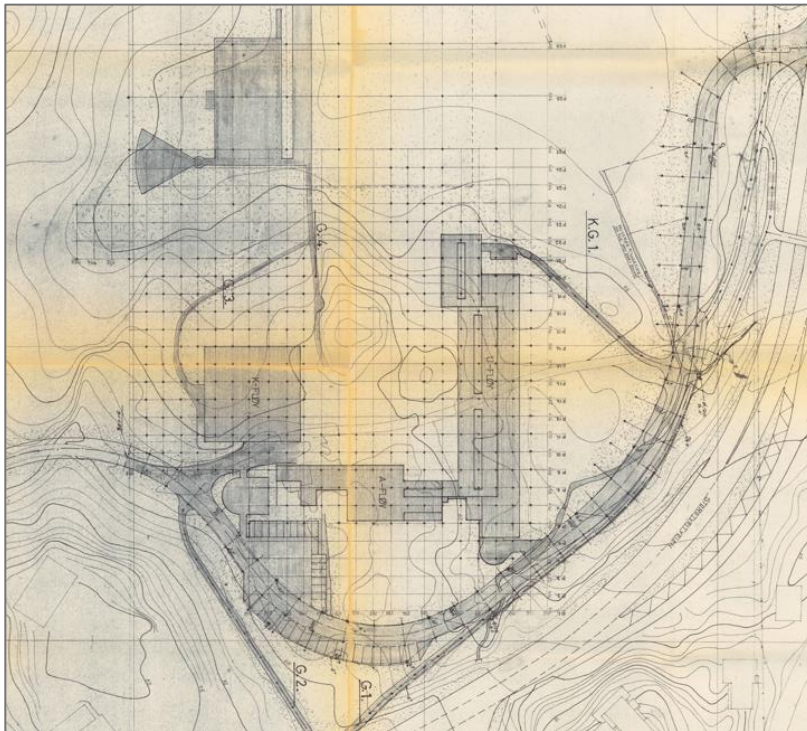
Figur 20. Utklipp av originaltegningene til skolebygget. Bygget sett fra vest (øverst), fra øst (midten) og sør (nederst) (Borgen)

I 1970 ble skolen tildelt arkitekturprisen *Det nyttige Selskabs pris* for god arkitektur.

Skolen har ikke formelt vern i dag, men har arkitektonisk høy verneverdi, og anses for å ha både regional og nasjonal betydning (Byantikvaren, 2013).

Bygningsstrukturen fremstår som beskjeden i forhold til terrenget og de ruvende fjellene i åssidene rundt. Skolen hindrer ikke siktlinjene gjennom dalføret, og lar bebyggelsen i området rundt ha fri utsikt over markene. Slik blir åpenheten og det luftige som preger parkdraget og dalen godt ivaretatt.

Bygningsvolumene danner en rett vinkel, blokken i sør med administrasjon, lærerarbeidsrom og auditorium (A-blokken) og blokken i øst med klasserom (U-blokken), som sammen med en frittliggende gymnastikkbygning (K-blokken) rammer inn skoleplassen (Byantikvaren, 2013).

Figur 21. Utklipp situasjonsplan (Instanes, 1966)

3.1.2 Eksteriør

Skolens ytre kan betegnes som unik, med gode tilpasninger til terrenget, gjennom overlappende, horisontale volumer som trapper ned mot nordøst og løser seg opp mot sør-vest, og ligger godt i det kupert landskapet. Også amfiet i auditoriet tar opp terrengfallet (Byantikvaren, 2013).

Vinduer, kledning og dører er byttet i tidsrommet 2010-2012 og taket ble lagt om i 2009 (Byantikvaren, 2013).

Hovedbygning (U-blokken)

Hovedbygningen er oppført i én til tre etasjer i armert betong og prefabriserte betongelementer. Taket er flatt, med takbjelker eksponert i fasaden, og krager ut over ytterveggene.

Fasadenes horisontalitet er forsterket med vindusbånd og brystning kledd med plater.

Figur 22. Fasade U-blokken og plassering i terrenget. Skolen er sett fra nord.

Figur 23. Fasade U-blokken sett fra øst

Figur 24. Fasade U-blokken sett fra øst

Figur 25. Fasade U-bygg, sett fra skolegården

Figur 26. 1. etasje på U-blokk danner en utkraget del. Her ser man også tydelig kassetthimling, her i upusset råbetong.

Figur 27. Fasade U-blokk, sett fra øst

Administrasjonsbygg (A-blokken)

Administrasjonsbygget har samme fasadeutforming som undervisningsbygget, med sine langsgående vindusbånd og hvite fasadeplater.

Figur 28. Fasade A-blokken, sett fra sør-vest. Her ser man særlig hvor godt terrengtilpasset skolen er.

I administrasjonsbygget ligger vaktmesterboligen som i dag brukes til kontorer og personalrom. Vaktmesterbolig ble en del av skolebyggstrukturen på slutten av 1800-tallet. På 1950- og 1960-tallet ble vaktmesterboligene bygget som tidstypiske bolighus separert fra skolebygningene for øvrig. De siste vaktmesterboligene i tilknytning til skoler ble bygget på 1960-tallet i Bergen. På dette grunnlaget har vaktmesterboligen på Storetveit en særegenhet og er et viktig historiefortellende element å ta vare på i skolestrukturen. Denne har derfor særlig verneverdi.

Figur 29. Vaktmesterbolig sett fra sørvest, og fra en høyde. Den utvendige boden vest i bygget er av nyere dato.

Figur 30. Fasade A-blokken, sett fra sør-vest. Her ser man vaktmesterboligen som i dag blir brukt til kontorer. Bildet viser også smettet i bygget som gjør det mulig å bevege seg fra parkeringsområdene og inn i skolegården.

Figur 31. Fasade A-blokken, sett fra skolegård.

Figur 32. Fasade A-blokken, sett fra skolegård.

Figur 33. A-blokken sett fra skolegård. Deler av K-blokken kan ses til høyre i bildet

Gymnastikkbygg (K-blokken)

Gymnastikkbygningen er oppført i én etasje og sokkel i plass-støpt betong, samt søyler og dragere i limtre. Bygningen fremstår som ett flatt volum med tynt, noe utkragede tak med synlige takbjelker. Fasaden har hovedsakelig liggende trekledning samt plater med sandblåst singel og horisontale vindusbånd. Tilbaketrunkede vegger danner et leskur med inngangsparti mot skoleplassen i øst (Byantikvaren, 2013).

Figur 34. K-blokken sett fra øst. Limtre-fasaden med langsgående treverk og de horisontale vindusbåndene understreker horisontaliteten.

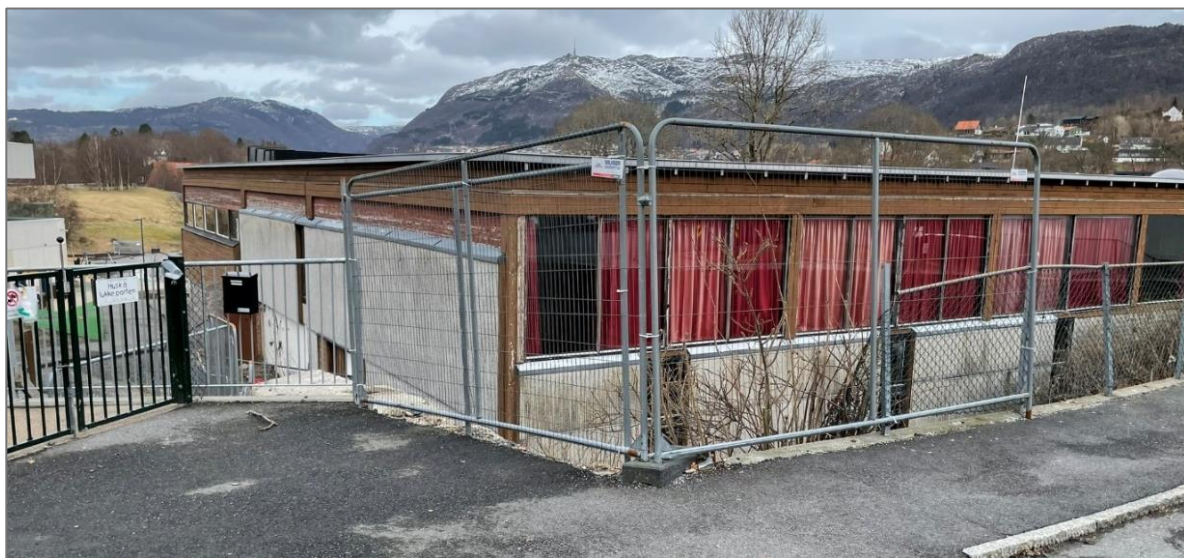
Figur 35. K-blokk sett fra nord-øst.

Figur 36. K-blokken sett fra øst. Sykkelparkering under utkraging.

Figur 37. K-blokk sett fra nord-øst.

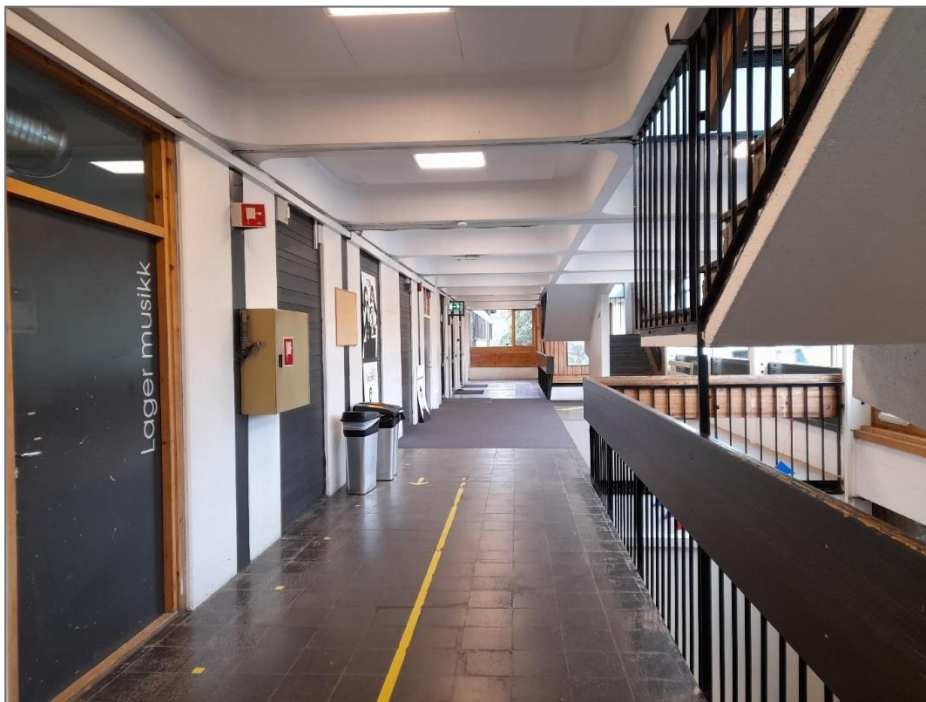
Figur 38. K-blokken sett fra sør-vest

Figur 39. K-blokken sett fra vest

3.1.3 Interiør

I U-blokken finner vi klasserom med sidekorridor i under- og første etasje, mens andre etasje har fire avdelinger tilgjengelig via fire trapperom. Korridoren i andre etasje er et åpent, langstrakt rom med høye, horisontale vindusbånd mot øst.

Figur 40. 1. etasje, korridor U-fløy

Figur 41. Inngangsparti U-blokken

Trappene fremstår her som skulpturer i råbetong som danner nisjer i korridoren. Korridoren fungerer som et oppholdsrom så vel som et sirkulasjonsrom. Hver trapp leder opp i tredje etasje til to klasserom og to grupperom. Her blir overlys tatt inn fra vest og gir godt lys i rommene.

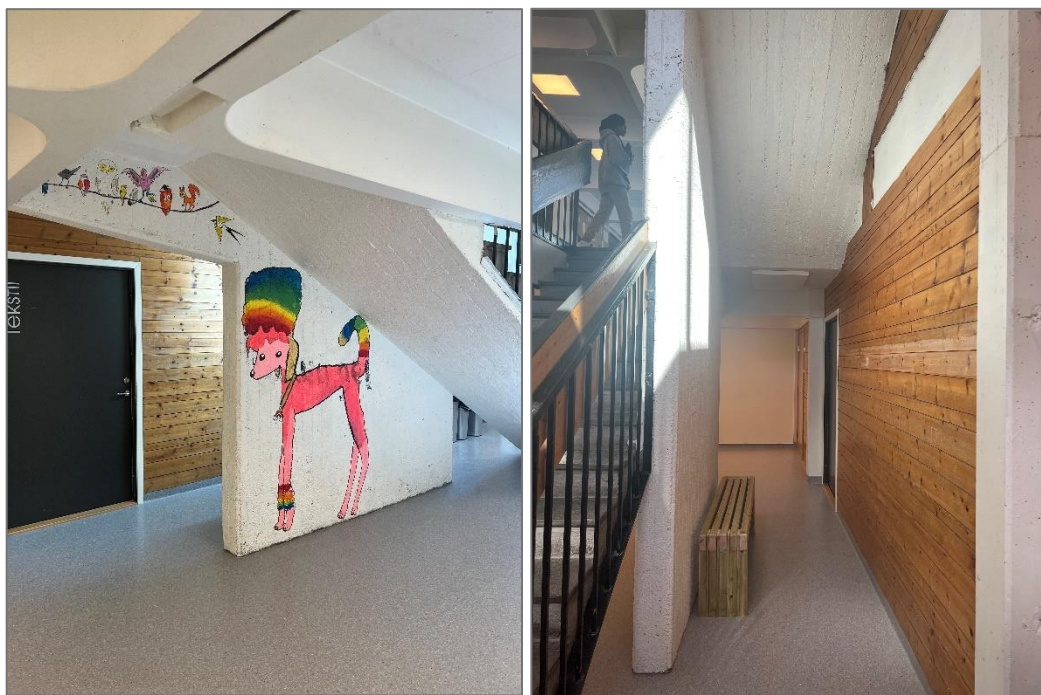

Figur 42. Korridor 1. etasje, U-blokken

Figur 43. Korridor 1. etasje, langs undervisningsrom. Naturlig lys blir sluppet inn gjennom vinduer og gjennomtrappeløp mellom etasjene.

Figur 44. Trappene har skulpturelle kvaliteter, og danner dynamikk og variasjon i de langstrakte korridorene. Her fra underetasjen i U-blokken.

A-blokken

I A-blokken finner vi auditorium og administrasjon. Amfiet i auditorium og trappen til administrasjonsdelen tilpasser seg stigningen i terrenget.

Figur 45. Trapp til og fra administrasjonsbygg (A-blokken)

Figur 46. Gang ved inngangsparti, A-blokken.

Råbetongvegger, prefabrikkerte søyler og etasjeskillere med kassetthimling er eksponert både i overbygg og interiør, og gir et godt estetisk uttrykk.

Lyset som slippes inn gjennom både vegger og tak skaper et åpent uttrykk, og en stilknytning til omgivelsene utenfor.

Detaljer og materialer er fra byggeår, og er tidstypiske for denne epoken. Dette kan ses på formene som er brukt, som er gjennomgående geometriske, med for eksempel runde vinduer i taket og de avrundede, rektangulære

kassett-takene og de kvadratiske og rektangulære vinduene. Dette er et typisk modernistisk formspråk, hvor det enkle, minimalistiske og funksjonalistiske står i sentrum, fremfor vekt på detaljer og utsmykning som hadde fokus i foregående stilart.

Figur 47. Detalj, takvindu underetasje, kassett-tak med avrundet kvadratisk form og kvadratiske taklamper i gang langs undervisningsrom, 1. etasje (bilde til høyre)

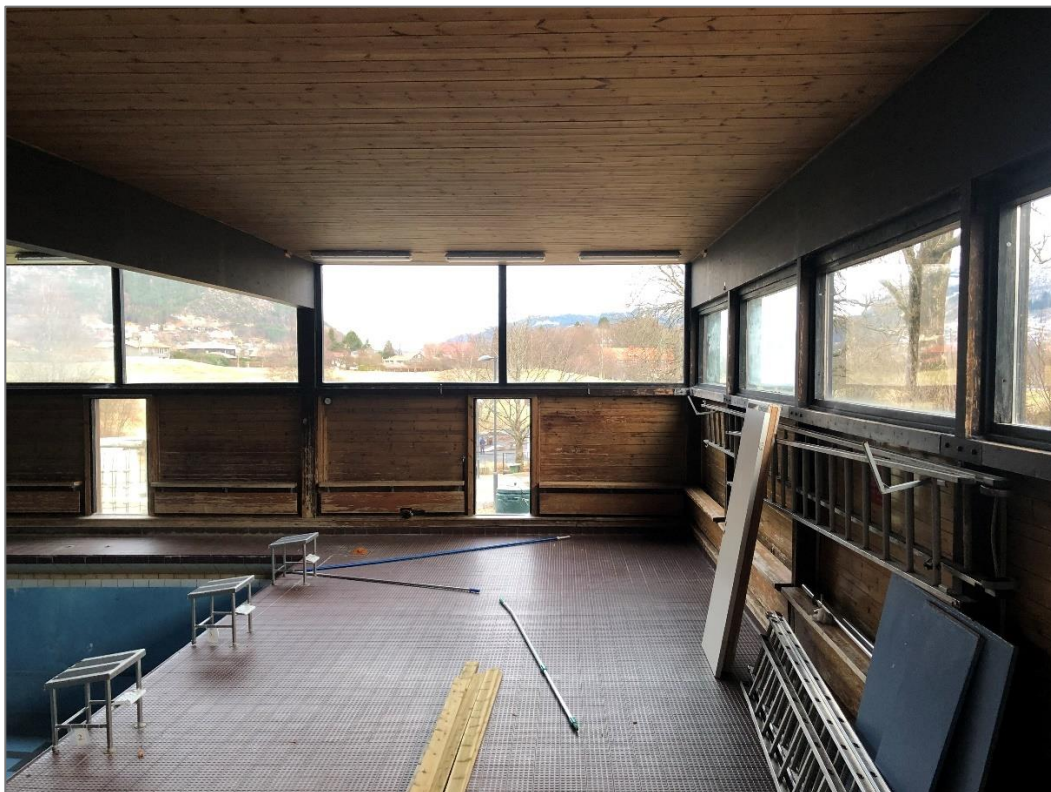
Figur 48. Lamper i tak over trappeløp til A-blokken (bilde til venstre) og vindusrekke i 1. etasje U-blokken (til høyre)

K-blokken

Gymnastikkbygget er i dag avviklet på bakgrunn av store vedlikeholdsetterslep. Bygget huser en svømmehall og gymsal. Interiøret er originalt og lite behandlet, og er dermed tro mot den modernistiske stilarten bygget er bygget i.

Figur 49. Bilder av bassenget

Figur 50. Opprinnelige materialer på interiøret er beholdt

Figur 51. Opprinnelige materialer på interiøret er beholdt

Figur 52. Korridor K-bygget

Figur 53. Gymsalen med opprinnelig materialbruk på interiøret

Figur 54. Gymsalen med opprinnelig materialbruk på interiøret

Figur 55. Eksempel på vedlikeholdsetterslep trapp

3.1.4 Storetveit Barnehage

I 2006/2007 ble Storetveit barnehage etablert som midlertidig paviljong, i forbindelse med vedtak om å etablere midlertidige barnehager på utvalgte steder i Bergen. I 2018 ble dagens bygg ferdigstilt, tegnet av Lund + Laastad arkitekter. Barnehagebygget har klare referanser til skolens funksjonalistiske formspråk, og ligger lavt i terrenget. Barnehagen ligger rett vest for Storetveit ungdomsskole, og har en BRA (bruksareal) på ca. 900 m².

Figur 56. Storetveit barnehage, sett fra øst

Figur 57. Storetveit barnehage, sett fra sør (lund+laasad arkitekter as, 2022)

3.2 I nærheten av planområdet

Figur 58. Oversikt over bygg i nærheten av planområdet

3.2.1 Storetveit gård (3)

På nordsiden av Storetveitmarken finner vi Storetveit gård. Gården var i drift frem til lenge etter andre verdenskrig.

Figur 59. Storetveit gård slik det fremstår i dag (Opplysningen 1881, 2022).

Hovedhuset på Storetveit Gård, tegnet av arkitekt Egill Reimers ble oppført i 1912-1913. Huset er et hvitt trehus i empirestil.

Figur 60. Hovedgården på Storetveit. Inngangsparti (venstre) og sett fra hagen (høyre). Foto tatt i 1927 (Universitetet i Bergen, 2022).

3.2.2 Storetveitvegen 86 og 84 (4 og 5)

Østsiden av planområdet, langs Storetveitvegen, har noe næringsbebyggelse. Storetveitvegen 86, «Kinnarpsbygget», av arkitektene Djurhuus og Fersum er et nyere eksempel på bygning med høy arkitektonisk kvalitet, og ble oppført rundt 1970. Kinnarpsbygget innehar klare, arkitektoniske kvaliteter som skiller seg ut fra øvrig bebyggelse i området. Først og fremst så er den karakteristiske, kvadratiske formen med sin lesbare konstruksjon og materialbruken av ubehandlet, plaststøpt betong, som gjør at bygget står ut som et gjennomtenkt og håndverksmessig godt utført arbeid som representerer tiden det ble oppført i (Arkitektgruppen Cubus, 2013).

Figur 61. Skråfoto av Storetveitvegen 86 (Opplysningen 1881, 2022)

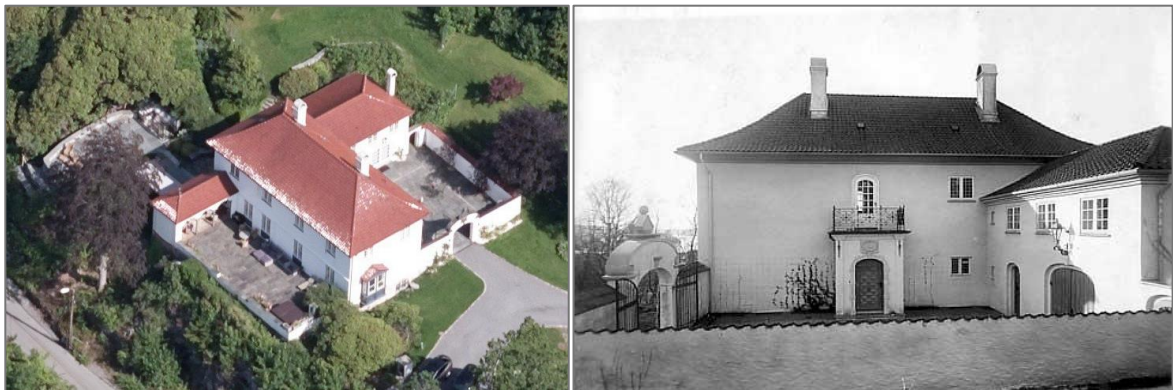
Deler av BKK sin sekundærstasjon/transformator (Storetveitsvegen 84) fra 1958-1960 har også kvaliteter det er verdt å legge merke til (Byantikvaren, 2014). Bygget er registrert som teknisk og industrielt kulturminne av Byantikvaren.

Figur 62. Skråfoto av Storetveitvegen 84 (Opplysningen 1881, 2022)

3.2.3 Villa Storhaugen (Kirkevegen 62) og Villa Sagatun (Storetveitvegen 127) (6)

Sørvest for planområdet ligger villa Storhaugen og villa Sagatun. Storhaugen ble bygget i 1922, av den kjente Bergensarkitekten Ole Landmark, med hage tegnet av anleggsgartneren Ingolf Eide.

Figur 63. Skråfoto av villa Storhaugen til venstre (Opplysningen 1881, 2022) og historisk foto til høyre (Universitetet i Bergen, 2022)

Villa Sagatun ble bygget i 1937, og er tegnet av arkitektkontoret Arnesen & Darre Kaarbø. Murvillaen representerer et funksjonalistisk formspråk med nyklassisistiske innslag.

Figur 64. Skråfoto av Villa Sagatun (Opplysningen 1881, 2022)

Begge disse to villaene representerer noe av det fremste i Bergens villatradisjon fra mellomkrigstiden, og er gode eksempler på arkitektur av «Bergensskolen».

3.2.4 Rieber Mohns vei 41 (7)

Bygget er kommunalt listeført (ID: 262566-0). Dette er en villa tegnet av Ole Landmark, oppført i 1935, med funksjonalistisk formspråk i tre og pusset mur. Rieber Mohns vei 41 har svært høy verneverdi. Huset er svært autentisk, og er representativt for mellomkrigstidens arkitektoniske stiluttrykk, og kan vurderes som fredningsverdig. Huset ligger i et område med andre villaer tegnet på 1930- og 40-tallet av kjente arkitekter som blant andre Frederik Konow Lund, Arnesen og Darre Kaarbø, og disse utgjør et homogent bygningsmiljø med høy miljøverdi (Riksantikvaren, 2022).

Figur 65. Bygget slik det fremstår i dag og tidligere (Arkitektur og miljøteknologi, u.d.)

3.2.5 Stamerhuset, Rieber Mohns Vei 18 (8)

Bygget er et hvitmalt en-etasjes hus i laftet tømmer. Boligen er oppført i 1860 som lyststed. Bygget er opprinnelig oppført i sen-empirestil, og ble senere bygget om (1913), også i tråd med denne stilarten. Bygget er fredet (ID:86014). Hagen er tegnet av gartnermester Ingolf Eide.

Figur 66. Historisk foto av Stamerhuset til venstre (Universitetet i Bergen, 2022), skråfoto til høyre (Opplysningen 1881, 2022)

3.2.6 Villa Meyer Bruun (9)

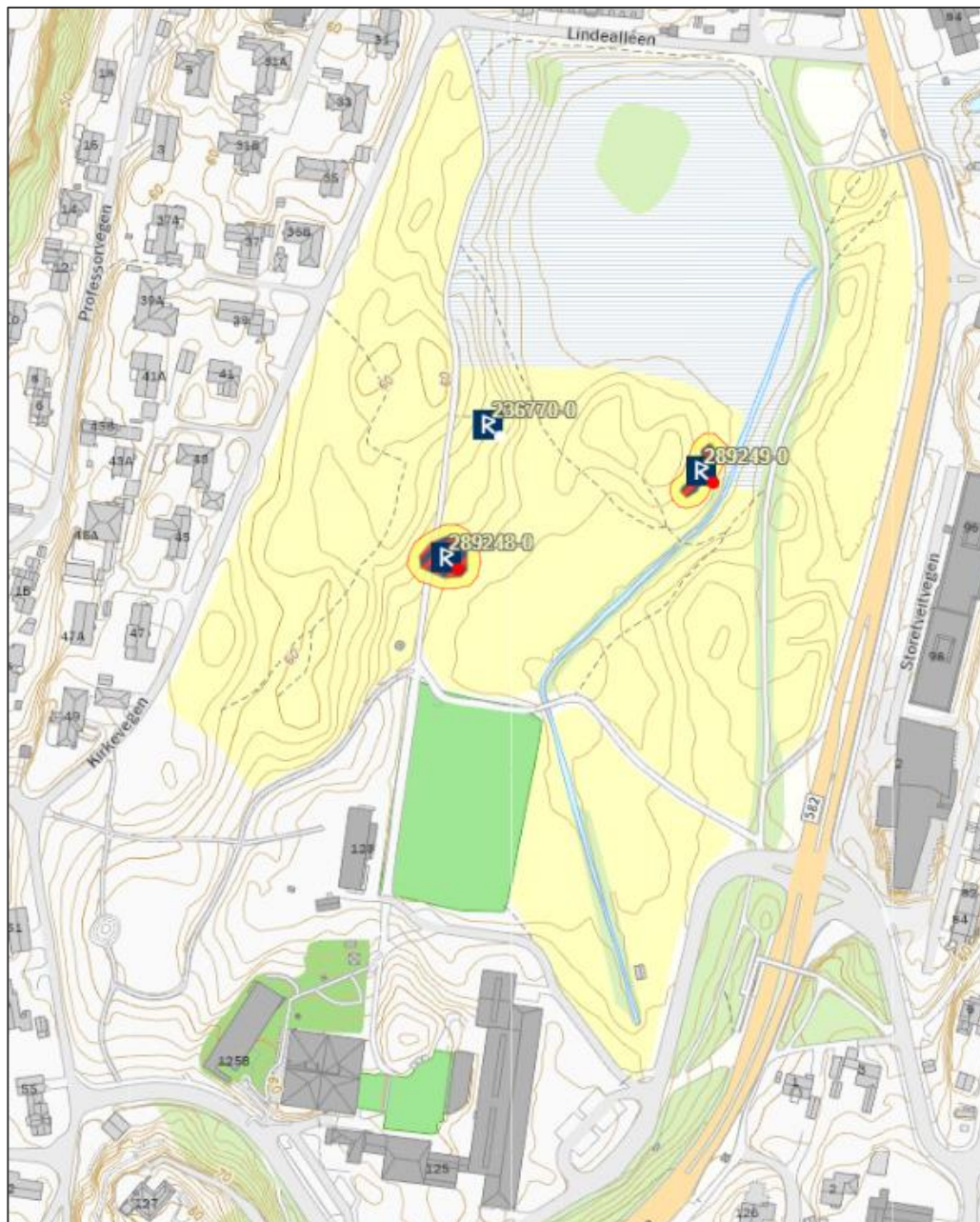
Villaen er tegnet av Arkitekt Fredrik Konow Lund i 1926, og ble oppført i 1928. Bygget er en tydelig representasjon av Bergensskolens arkitektoniske formspråk. Under andre verdenskrig ble villaen rekvirert og tatt i bruk av Tyskernes øverstkommanderende for ubåtvesenet.

Figur 67. Historiske foto av Villa Meyer Bruun (Universitetet i Bergen, 2022).

3.3 Andre registrerte kulturminner

Ut over byggene som er registrert i Askeladden, er det gjort funn av et arkeologisk kulturminne i form av et beslag til nøkkelring med et «dansende par» fra senmiddelalder (Kulturminne-ID: 236770-0). Kulturminnet har vernestatus som ikke fredet. Det er blitt gjort flere arkeologiske undersøkelser i dette området sommeren 2022. Resultatene av disse er funn av eldre dyrkingsspor, med datering fra romertid, 1940 +/- 30 BP (10 - 204 cal AD) for kulturminnet med ID:289249-0, og datering fra førromersk jernalder, 2200 +/- 30 BP (369 - 173 cal BC). Sistnevnte kulturminne er forstyrret av en moderne renne.

Figur 68. registrert kulturminne i Storetveitmarken (Riksantikvaren, 2022)

4. Andre typer kulturmiljø

4.1 Storetveitmarken (gbnr: 13/808)

Storetveitmarken, et 150 dekar stort friluftsområde mellom Kirkevegen og Storetveitvegen. Det er et tidlig jordbruksområde i form av slåttemark som tilhørte Storetveit gård. Området ble utskilt fra Storetveit gård og kjøpt av Fana kommune i 1961. Dette er i dag et grøntområde brukt for rekreasjon og viser områdets rurale historie. Slåttemarken er tradisjonelt brukt til å dyrke for til dyrene, og var ofte ryddet for både trær og stein for å forenkle innhøsting.

Figur 69. Flyfoto over Storetveitmarken til venstre (Bergenskart, 2022), foto av deler av parken og nærområdet (til høyre), slik den fremstår i dag.

Storetveitmarken var opprinnelig del av innmarken til Storetveit gård. Den ble solgt/donert av Willhelm Mohr til Bergen kommune på starten av 50-tallet. En klausul sikret at marken ikke ble brukt til andre arealformål eller bygget ned. I tillegg til rekreasjonsområde er Storetveitmarken en av de få aktivt brukte slåttemarkene i denne bydelen og benyttes nå for vinterfôr til Fjøsanger hovedgård. Parken viser jordbruksaktiviteten som tidligere preget området. Den fysiske sammenhengen mellom parken og gården er viktig å bevare (Byantikvaren, 2014).

Som et helhetlig landskapsrom og kulturlandskap har Storetveitmarken stor kulturhistorisk verdi, særlig sett i sammenheng med Storetveit gård. Siktlinjene, det åpne landskapet rundt og parken som flate anses å ha stor regional og lokal verdi, da den er et viktig historie bærende element for hvordan området har utviklet seg over tid.

Figur 70. Bilde tatt i 1910, som viser høyonna på Storetveit. Fotograf ukjent (Universitetet i Bergen, 2022)

Figur 71. Bilder viser høyonna på Storetveit. Bildet til venstre tatt i 1910, bildet til høyre tatt i 1901. Fotograf Hildegard Martens (Universitetet i Bergen, 2022).

Figur 72. Tatt av Widerøe flyelskap mellom 1935 og 1939 (Universitetet i Bergen, 2022). Foto tatt fra nord med Storetveit kirke og Storetveit gård i forgrunnen. Her tilhører markene fortsatt Storetveit gård, og er et jordbruksområde.

Figur 73. Tatt av Widerøe flyelskap mellom 1935 og 1939. Foto tatt fra sør-vest (Universitetet i Bergen, 2022). Her tilhører markene fortsatt Storetveit gård, og er et jordbruksområde.

Figur 74. Tatt av Widerøe flyelskap mellom 1935 og 1939. Foto tatt fra sør-øst (Universitetet i Bergen, 2022). Her tilhører markene fortsatt Storetveit gård, og er et jordbruksområde.

Figur 75. Postkort med bilde av storetveitmarken, tatt fra kirkevegen mellom 1930 og 1940 (Universitetet i Bergen, 2022).

Figur 76. Bilde tatt av Rolf Norvin 1952. Her er Storetveitmarken overdratt til Bergen kommune (Universitetet i Bergen, 2022).

Figur 77. Tatt av Widerøe flyselskap 1961. Bildet viser at det er etablert en vei igjennom Storetveitmarken, som gir det et mer parkmessig preg enn det har hatt tidligere (Universitetet i Bergen, 2022).

Området er delvis kupert, med parkpreg i sør-vestlige del.

I dag har parken et åpent preg og knyttes sammen av gruslagte gangveier som går i ytterkanten av parken, men også diagonalt og på tvers. Det er plantet en rekke trær i parken, som blant annet dannet en allé (strekker seg fra sør til nord på østsiden av parken).

Figur 78. Foto fra befaring viser Storetveitmarken med deler av minnesmerket for FNs miljødager til venstre i bildet, og deler av byfjellene i bakgrunnen.

Figur 79. Bilde fra befaring, tatt mot nord-vest. Driftsbyggene til Storetveit gård skimtes mellom trærne.

Parken har beholdt mye av preget den hadde da den var slåttemark, da gresset las vokse til det fremstår som eng og slås, og vegetasjonen er variert og stedegen. Parken er en av få steder i området som fortsatt driftes som slåttemark og brukes for å produsere dyrefor som leveres til Fjøsanger gård.

Figur 80. Bilde fra befaringsløp tatt mot sør-øst. Et eksempel på hvordan engen vokser fritt frem til den blir slått.

Øst for bekken som renner gjennom planområdet ligger parselhagen til Fløen parsellag. Hagen ble midlertidig flyttet til Storetveitmarken grunnet bybaneutbygging, ferdig i 2022. Det er nå besluttet at parselhagen skal bli værende her. Her har medlemmene hver sin parsell hvor de kan dyrke nyttevekster og annet.

Figur 81. Øst for elven ligger Fløen parselhage.

Det går et bekkedrag gjennom parken. Over denne bekken går en muret bro, som ble ferdigstilt i 2013. Broen har fått navnet Motstandsbroen.

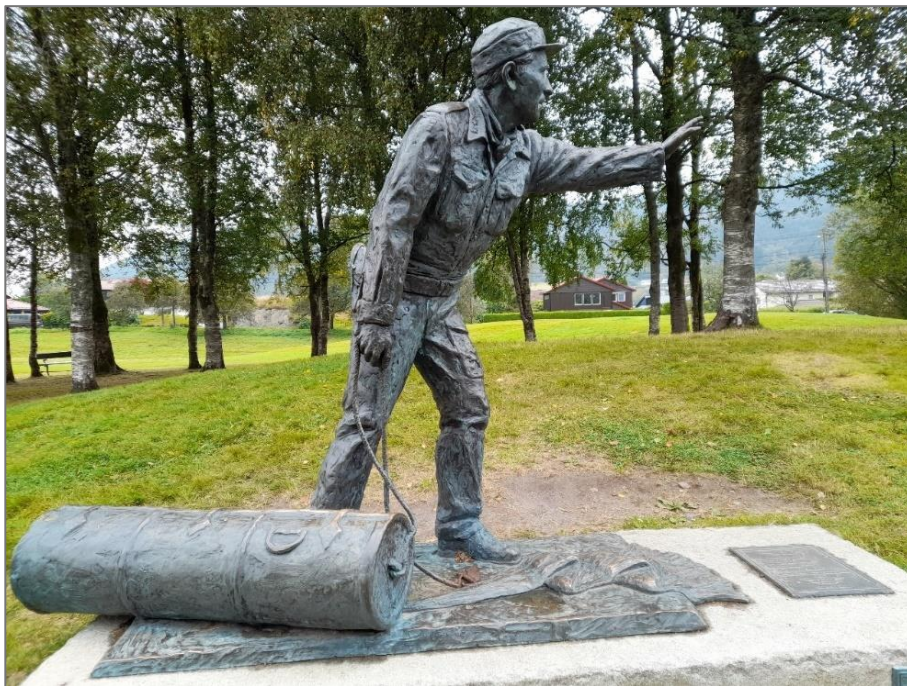

Figur 82. Motstandsbroen

4.1 Krigsminner

Det er reist et minnesmerke over motstandsmannen W.F. Rieber-Mohn i parken, som opprinnelig stod i Paradiskrysset, men ble flyttet til parken i 1983.

I 2012 ble det reist et minnesmerke over motstandsmann Fredrik T. Kayser, i form av en bronsestatue, laget av skulptør Arne Mæland.

Figur 83. Bronsestatue av Fredrik T. Kayser

Vest i parken ligger også et internt parkanlegg til minne om miljødagene i tilknytning til FN-konferansen i 1990, som ble innviet samme år. Nasjonenes park består blant annet av lindetrær, steinsatt brønn, og sittebenker som danner et amfi (Bergen kommune, 2001). Lindetrærne er en gave fra Gøteborg, som er Bergens vennskapsby.

Figur 84. Skråfoto som viser nasjonenes park. Lindetrær markert med gul sirkel (Opplysningen 1881, 2022)

Figur 85. Trappeamfiet i nasjonenes park

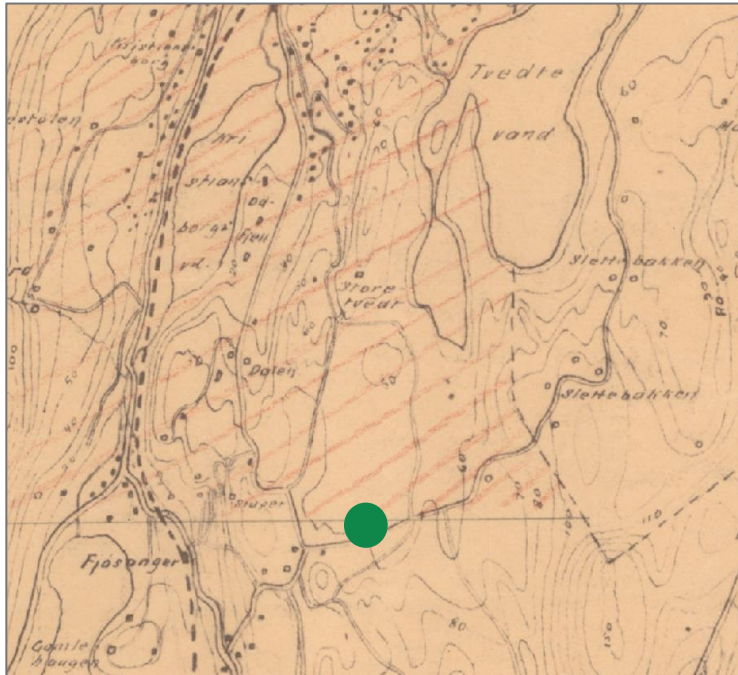

Figur 86. Den steinlagte plassen med brønn og sitteplasser i nasjonenes park

4.2 Gamle ferdselsårer og veifar

4.2.1 Kirkevegen

Et av de tidligste kartene som viser Kirkevegen med omtrent samme trasé som i dag, er fra Amtskartsamlingen over Bergen by fra 1918:

Figur 87. Kart over Bergen by, nr. 30: Bergen Skjold, Fra 1918 (Kartverket, 2022). Grønn markering viser omtrent hvor skolen ligger i dag.

Skulle en komme seg fra Minde til Storetveit Gård, måtte man gå om dette veifaret. Kirkevegen har fått navet sitt etter Storetveit kirke først i 1927.

4.2.2 Fantoft - Fjøsanger

I 1760-årene ble det anlagt vei fra Solheimsviken til Fjøsanger. Denne ble senere komplettert med en tverrforbindelse fra Fjøsanger til Slettebakken. Det ble da mulig å dra fra byen, rundt Lungegårdsvannet og på den nye veien frem til Fjøsanger. Videre opp til Slettebakken og rundt tilbake på østsiden av Tveitevannet inn på postveien ved Christieparken og så tilbake til byen. Denne rundturen ble en populær turvei, gjerne kjørt med karjoler leid ved Solheim (Byantikvaren, 2014).

I dag er det ingen tydelige spor etter veifaret gjennom planområdet. I kommuneplanens arealdel er veifaret underlagt hensynssone H_570.

Figur 88. Oversikt over historiske veifar på området (Bergenskart, 2022)

4.2.3 Storetveitvegen

I 1927 ble Storetveitvegen anlagt, og dette fikk stor betydning for utviklingen i området. Vegen kom som en fortsettelse av Inndalsveien, fra den gamle bygrensa og frem til Paradisleitet. Siden dette nå ble en hovedferdselsåre gjorde det at området ble et ettertraktet villaområde.

Figur 89. Postkort med bilde av Storetveitvegen av Atelier KK, tatt 1930/1931 (Bergenskart, 2022)

4.2.4 Lindealléen

Lindealléen forbinder Storetveitvegen og Kirkevegen fra vest til øst, og ligger helt nord i planområdet, og fortsetter som en grusvei gjennom Storetveitmarken. Vegen er beplantet med lindetrær på begge sider. Eldre kart viser at vegen var etablert i 1922.

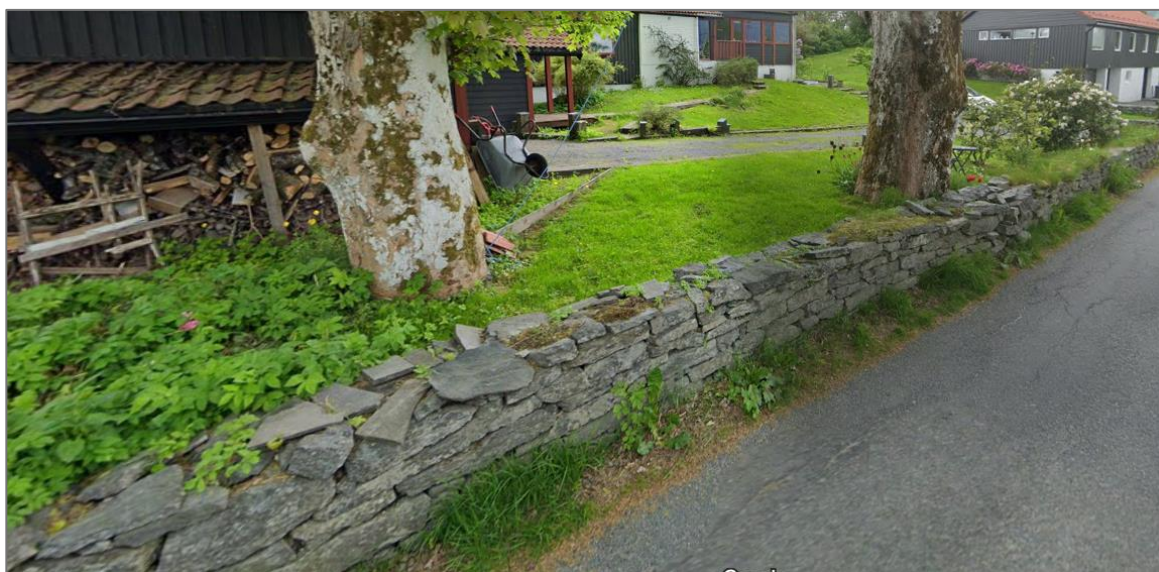
4.2.5 Murer, steingjerder (Gbnr: 13/1134)

Langs Kirkeveien strekker det seg et steingjerde som antagelig kan dateres et stykke tilbake i tid. Kanskje er det knyttet til inndelingen av de gamle jorbruksområdene, eller til etableringen av traseen der Kirkevegen går i dag.

Steingjerdet strekker seg fra Kirkeveien og ned langs Conrad Mohrs veg i nord, og et stykke langs Rieber-Mohns veg i sør. Den sørlige delen er forblendet med murpuss.

Figur 90. Steingjerde langs kirkevegen (Google, 2022)

Figur 91. Steingjerde langs kirkevegen (Google, 2022)

Figur 92. Steingjerde i krysset Kirkevegen X Conrad Mohrs veg (Google, 2022)

4.2.6 Broer

En tidstypisk limtrekonstruksjon som ble oppført i 1975. Den erstattet første gangbroen her, «Munchbroen», som ble montert i forbindelse med byggingen av Storetveit skole i 1966. Gangbroen er godt terrengtilpasset. Selv om tre var et mye brukt byggemateriale på 1970-tallet, var tre i en slik konstruksjon likevel sjelden, og er det fremdeles (Byantikvaren, 2014).

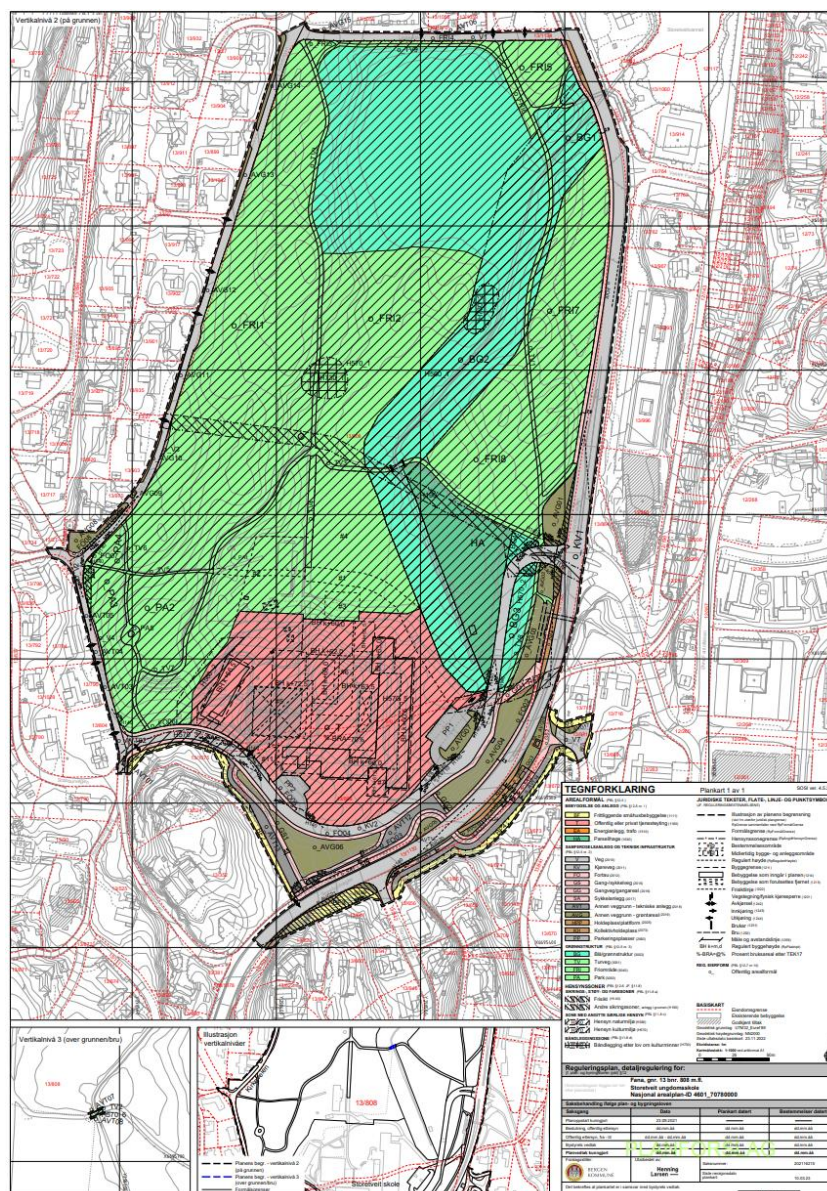
Figur 93. Limtrebroen over Storetveitvegen. Skolen i bakgrunnen.

5. Planens konsekvens for kulturminnene

5.1 Det helhetlige miljøet

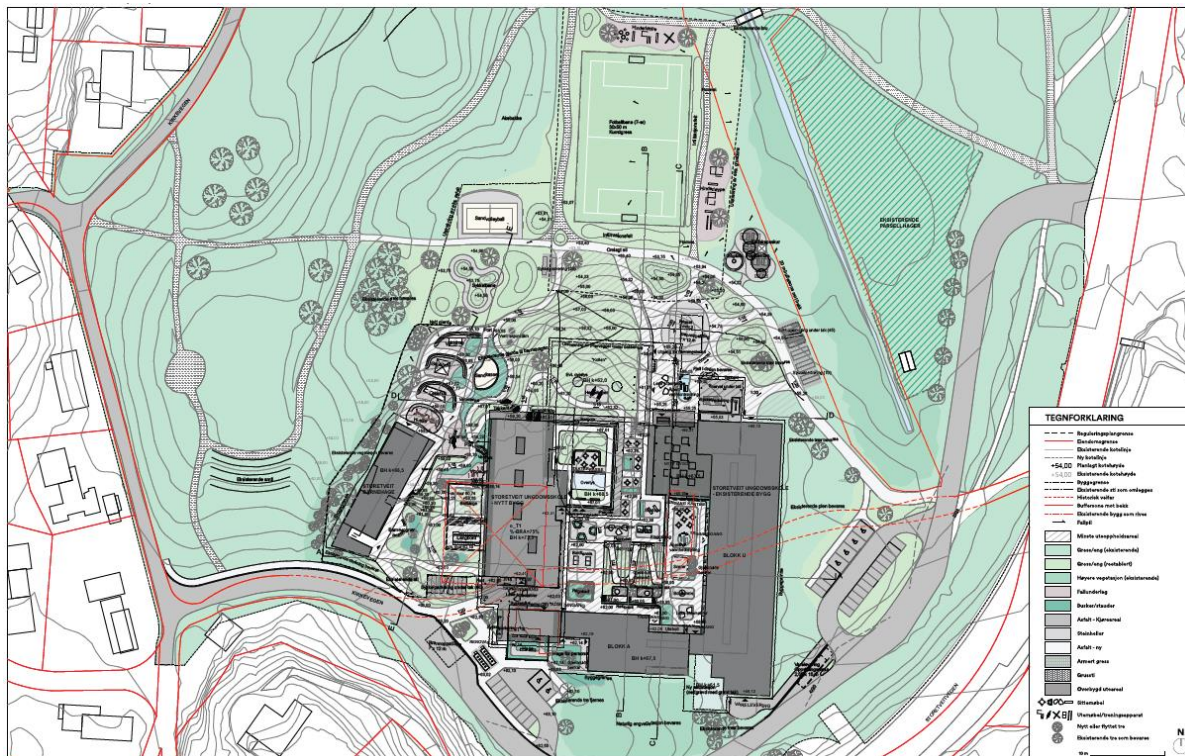
Planen innebærer en høyere utnyttelse av skoletomten, med volumer som er større enn det de er dag.

Miljøet som blir direkte påvirket av forslaget er i stor grad knyttet til sør-enden av planområdet, og særlig innenfor skoleområdet.

Figur 94. Foreløpig reguleringsplankart datert mars 2023

Det er ambisjoner om at Storetveitmarken blir mer møblert enn den er i dag, og at idrettsplassen blir mer integrert i skolegården. Uteområdene til barnehagen vil reetableres. Aktivitetsområdene vil i større grad bli lyssatt enn det de er i dag. Dette vil kunne medbringe at Storetveitmarken oppleves som mindre rural enn den gjør i dag, og at kontrasten mellom bebyggede boligområder og ubebygde friområder kan bli mindre om kvelden og natten.

Figur 95. Foreløpig utenomhusplan

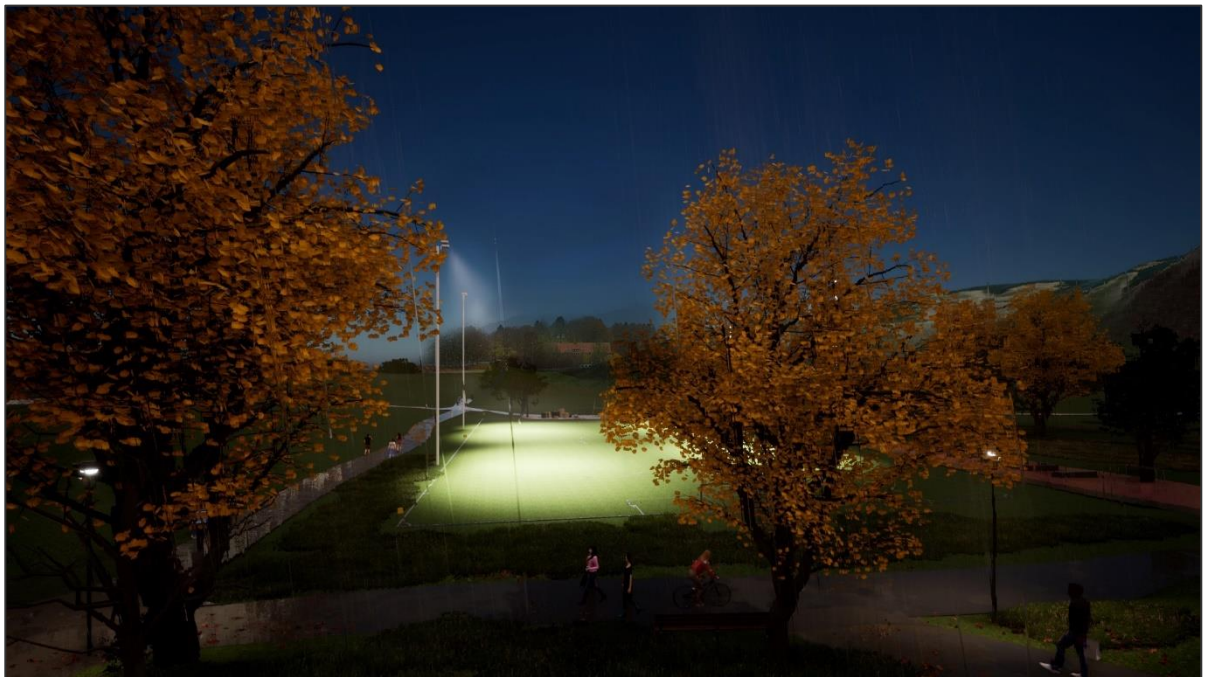
Figur 96. Skolen med foreslått belysning, sett fra nord-vest og Lindeallen,

Figur 97. Skolen med foreslått belysning, sett fra sør-vest og Storetveitvegen 127

Figur 98. Skolen med foreslått belysning, sett fra gangvei sør for skolen

Figur 99. Belysning av idrettsbanen sett fra «kollen» i skolegården, mot nord og Storetveit gård

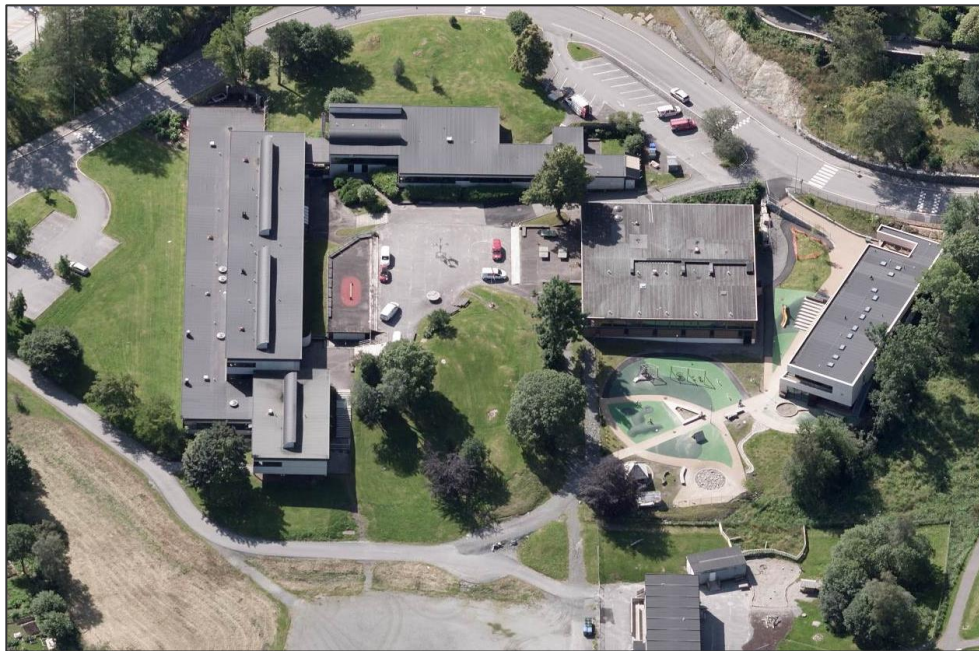

Figur 100. Skolen med foreslått belysning, sett fra gangsti i nord-øst av Storetveitmarken, med forskningsstasjon i forgrunnen

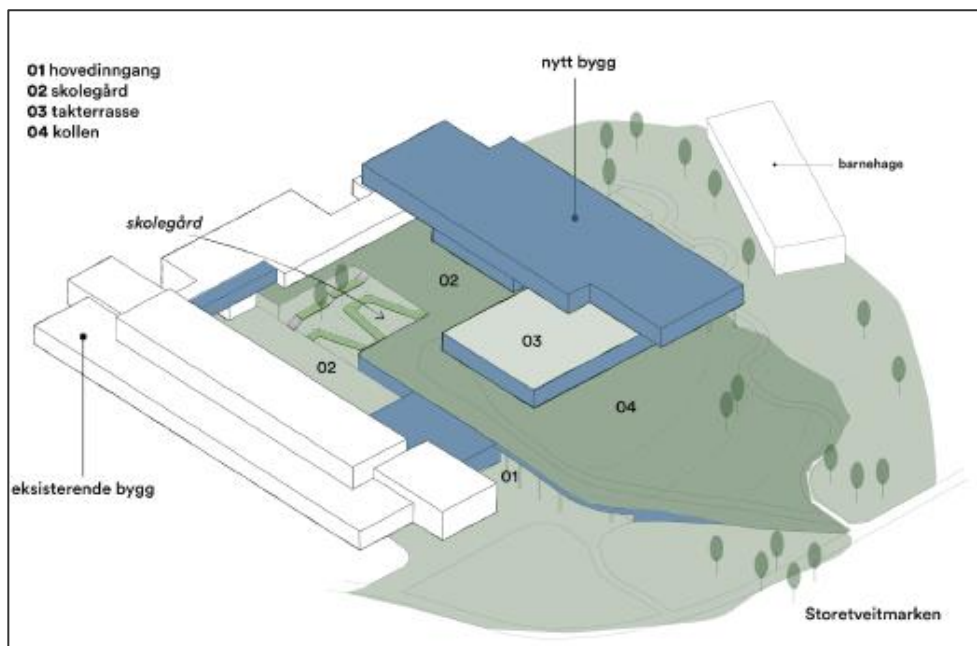
5.2 Storetveit ungdomsskole

Planen legger til rette for rehabilitering av U- og A-blokken, med ambisjon om å bevare eksisterende materialbruk, både utvendig og innvendig. Planløsning i eksisterende bygg vil måtte endres for å dekke nytt arealbehov.

Hovedgrepet for den ønskede utvidelsen av Storetveit ungdomsskole bygger på at nybygg legger seg langsmed og rundt skolegården. Ny flerbrukshall legger seg mot nord - mot Storetveitmarken, under terreng. Det arkitektoniske formspråket til nybygget forholder seg til eksisterende byggs utforming, og nybygget foreslås med utkragende del mot nord.

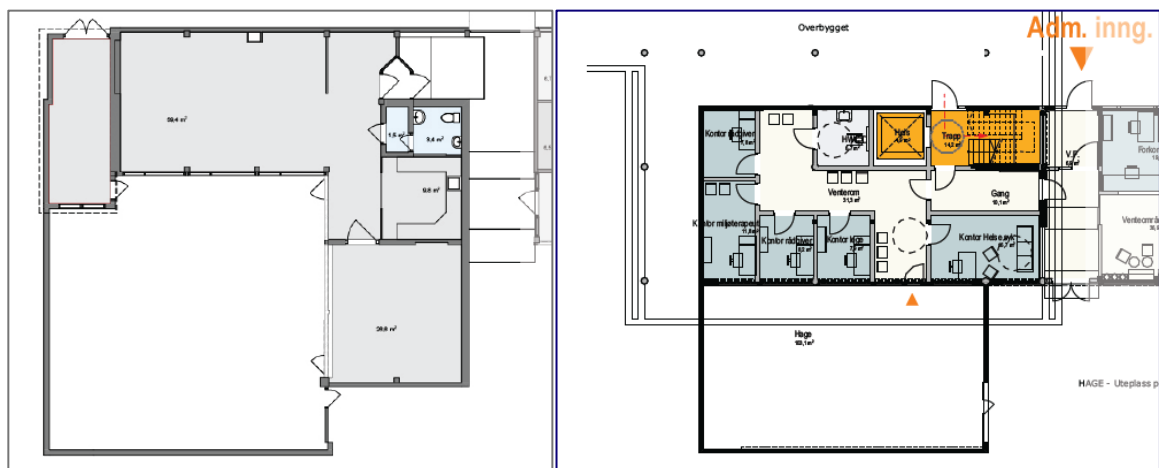
Figur 101. Storetveit skole slik den fremstår i dag (Opplysningen 1881, 2022)

Figur 102. Forslag til fremtidig utforming

Som en del av omorganiseringen er det foreslått å legge elevtjenester i tidligere vaktmesterbolig. I skisseforslaget foreslås at den delen som opprinnelig var stue utgår (volum mot sør). Det samme gjelder den utvendige boden. Det foreslås å la gjenværende fasade mot sør/tidligere vaktmesterbolig å komme på samme linje som fasaden i sør på A-blokken, slik at man kan skape en mer helhetlig situasjon. Det foreslås å bruke samme vindustyper og fasademateriale på den nye ytterveggen mot sør.

Det nye bygget som erstatter K-bygget vil møte A-bygget ved vaktmesterboligen, og skape en overlappning mellom nytt og gammelt.

Figur 103. Eksisterende situasjon til venstre, foreslått situasjon til høyre

Figur 104. Detalj fra modell som viser hvordan det nye bygget møter vaktmesterboligen

5.3 Storetveit barnehage

Planen vil påvirke barnehagen ved at uteområdet vil endres, og tilføres nye elementer. Da barnehagen ikke har store kulturhistoriske verdier, vurderes det at konsekvenser for kulturarv er veldig små.

5.4 Andre bygg

Storetveit gård

Storetveit gård vil ikke bli direkte påvirket av planen. Her vil påvirkningen være knyttet til siktlinjer og den endrede utsikten mot Storetveitmarkene. Denne kan være begrenset av lindetrærne langs Lindealléen, så det konkluderes med at konsekvensene for byggene knyttet til gården er små.

Storetveitvegen 86 og 84

Byggene ligger skjermet for sikt mot skolen, så påvirkningen vil være ubetydelig for byggene.

Villa Storhaugen og Villa Sagatun

Villaene kan bli indirekte påvirket i form av at utsikten kan bli endret, og at horisontlinjen kan bli brutt.

Rieber Mohns vei 41

Liten eller ingen påvirkning av planen, da huset ligger utenfor siktlinje.

Stamerhuset

Liten eller ingen påvirkning av planen, da huset ligger utenfor siktlinje.

6. Avslutning

Eksisterende bygg bevares i all hovedsak og det gjøres kun nødvendige oppgraderinger for å ivareta brukernes behov.

Nybygg plasseres slik at eksisterende bygg får 'luft' rundt seg, og minimerer reduksjon av dagslys og utsyn for eksisterende bygg. Plassering og volumoppbygging av nybygg harmonerer med eksisterende bygg. Siktlinjer utendørs og innvendig i bygget opprettholdes i størst mulig grad.

Det eksisterende byggets uttrykk er ved rehabilitering og utvidelse av skolen ønsket i stor grad vedlikeholdt. Nødvendig påkobling til nytt volum er begrenset til et minimum, og det nye volumet kobler seg på i et eksisterende koblingspunkt i U-blokken. Det blir en naturlig forlengelse av dette, med god kobling fra eksisterende til ny allmenning.

Så mye som mulig av opprinnelige materialer gjenbrukes fra K-blokken som rives, og det utforskes om denne kan brukes som element i barnehagens uteområder. I byggene som bevares skal mest mulig rehabiliteres og det originale byggematerialet skal bevares der det er teknisk mulig.

K-blokken har gjennomgått en lengre prosess hvor det i 2016, ble besluttet at gymsalen/svømmehallen skulle rives og erstattes med en ny idrettshall. Dette er på bakgrunn av store vedlikeholdsetterslep. For det helhetlige kulturmiljøet vil riving av K-bygget ha en stor konsekvens, da det endrer strukturen og samspillet byggene har seg imellom drastisk.

7. Referanser

- Arkitektgruppen Cubus. (2013). *Kulturminnedokumentasjon; Årstad/Fana. Storetveitvegen. Mindre endring.* Arkitektur og miljøteknologi. (u.d.). *Arkitektur og miljøteknologi*. Hentet fra Arkitektur og miljøteknologi: <http://www.arkitektturnytt.no/2019/07/trist-historie-om-eiendomsutvikling.html>
- Bergen kommune. (2001, Januar 25). *Bergen byarkiv*. Hentet fra Bergen byleksikon: <https://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/arkiv/1423385>
- Bergenskart. (2022, Juni). *Bergenskart*. Hentet fra Historiske kart og flyfoto: <https://kart.bergen.kommune.no/portal/apps/webappviewer/index.html?id=6a2f21465d86402ca3fc326eaf884f8a>
- Borgen, H. (u.d.). *Ungdomsskole på Storetveit, Fana kommune*.
- Byantikvaren. (2013). *Kommunale skoler i Bergen; Kulturhistorisk rapport om skolebygg fra 1724 til 1979*. Bergen: Bergen kommune.
- Byantikvaren. (2014). *Kulturminnegrunnlag, Storetveitvegen fra Brennhaugen til Wergeland*. Bergen: Bergen kommune.
- Etat for utbygging. (2019). *Fagnotat av 26.02.2019: Storetveit skole idrettshall (U2850 og U2851). Gjennomføringsvedtak*. Bergen: Bergen kommune.
- Google. (2022). *Google maps*. Hentet fra Streetview.
- Kartverket. (2022). *Historiske kart*. Hentet fra <https://kartverket.no/om-kartverket/historie/historiske-kart/kart/#id=577>
- Kartverket. (2022). *Norge i Bilder*. Hentet fra Norge i Bilder: <https://norgeibilder.no/>
- Kartverket. (2022, August). *Norgeskart*. Hentet fra Norgeskart: <https://www.norgeskart.no/#!?project=norgeskart&layers=1002&zoom=16&lat=6729579.51&lon=-31223.33&markerLat=6729579.513777494&markerLon=-31223.328434364405&p=searchOptionsPanel&showSelection=false&sok=storetvei>
- Larsen, J. T. (2001). *Fana Bygdebok; 4. Gards- og ættesoge*. Bergen: Fana Bygdeboknemd.
- lund+laasad arkitekter as. (2022, Mai). Hentet fra <https://www.lundlaastad.no/>
- Meinstad, A. (1966). Arkitektkonkurranser; Ungdomsskole på Storetveit i Fana. *Arkitektnytt*, 1-15.
- Opplysningen 1881. (2022, Mai). *Opplysningen 1881*. Hentet fra Kart 1881: <https://kart.1881.no/>
- Opus Bergen. (2011). *Kulturminnegrunnlag Storetveit barnehage*.
- Riksantikvaren. (2022, Februar 20). *Askeladden*. Hentet fra Askeladden: <https://askeladden.ra.no>
- Riksantikvaren. (u.d.). *Askladden*. Hentet fra <https://askeladden.ra.no/Askeladden/Pages/LoginPage.aspx?ReturnUrl=%2fAskeladden%2f>
- Universitetet i Bergen. (2022). *Spesialsamlingen ved Universitetsbiblioteket i Bergen*. Hentet fra Marcus.